

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie**

Szczecin, dnia 8 października 2009 r.

**Pani
Maria Ilnicka-Mądry
Dyrektor
Samodzielnego Publicznego
Szpitala Klinicznego Nr 1
Pomorskiej Akademii Medycznej
im. prof. Tadeusza Sokołowskiego
w Szczecinie**

LSZ-410-05-01/2009
P/08/173
tekst ujednolicony

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, Najwyższa Izba Kontroli² przeprowadziła kontrolę w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym Nr 1 Pomorskiej Akademii Medycznej im. prof. Tadeusza Sokołowskiego w Szczecinie³, którą objęto realizację przez Szpital zakupów sprzętu medycznego i leków oraz finansowanie przez dostawców różnych sfer działalności Szpitala w latach 2006 - 2008.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 14 lipca 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Szpitala w zakresie spraw objętych kontrolą.

1. Szpital w latach 2006 - 2008 udzielił 331 zamówień publicznych o wartości 146.246.605,98 zł netto, z tego 324 (97,89%) na kwotę 145.586.186,24 zł netto (99,55%) w trybie przetargu nieograniczonego i 7 (2,11%) o wartości 660.419,74 zł netto w trybie z wolnej ręki.

Badając prawidłowość przeprowadzenia 36 postępowań na kwotę 65.729.816 zł netto (44,94% wartości udzielonych zamówień ogółem) stwierdzono, iż w żadnym z postępowań nie udokumentowano (poza zapisami w protokołach postępowań) kto, kiedy, w jaki sposób

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., dalej *ustawa o NIK*.

² Delegatura w Szczecinie.

³ Dalej Szpital.

i na podstawie jakich danych oszacował wartość zamówienia oraz jakie były przesłanki podziału poszczególnych zamówień na części (pakiety) w 16 postępowaniach. Działania takie stanowiły naruszenie przepisu art. 32 ust. 1 *ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych*⁴ stanowiącego, iż podstawą ustalenia wartości zamówienia jest całkowite szacunkowe wynagrodzenie wykonawcy, ustalone przez zamawiającego z należytą starannością oraz art. 9 ust. 1 *pzp* wskazującego, iż postępowanie o udzielenie zamówienia, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w ustawie, prowadzi się z zachowaniem formy pisemnej.

W protokołach z postępowań podano osoby szacujące wartość zamówienia i datę wykonania tej czynności. Nie znalazło to jednak potwierdzenia w dokumentacji z postępowań, jak również w wyjaśnieniach złożonych przez te osoby. Wskazuje to na nierzetelność zapisów w protokołach postępowań.

W 2006 r. - 5 dostawców leków (na 28) o największej wartości dostaw uzyskało 73,6% wartości zamówień, w 2007 r. - 65,9% (na 30); a w 2008 r. - 80,5% (na 26). W przypadku postępowań na dostawę wyrobów, środków medycznych oraz obsługę sprzętu medycznego w 2006 r. pierwszych 5 wykonawców (na 68) uzyskało 45,1% wartości udzielonych zamówień, w 2007 r. - 45,2% (na 59), a w 2008 r. 44,9% (na 80).

NIK ocenia jako nierzetelne sprawozdania Szpitala za lata 2006 - 2008 o udzielonych zamówieniach, złożone Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych, w których wykazano wartość o 6.975.932,76 zł większą, niż wynikająca z zawartych umów na ich realizację.

2. Ustalenia kontroli wykazały, że przy udzielaniu zamówień publicznych występowały przypadki ograniczania przez Szpital uczciwej konkurencji oraz nierównego traktowania wykonawców zamówień, co naruszało postanowienia art. 7 ust. 1 *pzp*. Dokumentacja 7 postępowań (OS/ZP/04/06, OS/ZP/06/06, OS/ZP/57/06, OS/ZP/13/07, OS/ZP/30/07, OS/ZP/113/07 i OS/ZP/80/08) wskazuje na tworzenie zapisów w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia (SIWZ) pod konkretnego wykonawcę. Na przykład:

- w dokumentacji postępowania OS/ZP/13/07 na obsługę serwisową aparatury rtg, przeprowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego, zamieszczono wydruki z poczty elektronicznej jednoznacznie wskazujące na tworzenie zapisów SIWZ wspólnie z przyszłym wykonawcą. Wartość udzielonego zamówienia wyniosła 678.688,56 zł netto;
- w postępowaniu nr OS/ZP/80/08 na dostawę środka myjącego i dezynfekującego do myjni endoskopowej (Endo Dis, Endo Det i Endo Act - Ecolab GmbH E), przedmiot zamówienia

⁴ Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm., dalej *pzp*.

określono pod konkretny podmiot, tj. firmę [...] ⁵ - producenta 2 myjni do endoskopów w Klinice Gastroenterologii i Chorób Wewnętrznych (w tym myjni ETD3 podarowanej 15.11.2007 r. przez [...] ⁶ z siedzibą w Warszawie). Pod nazwą Endo Dis, Endo Det i Endo Act na stronie [www. Ecolab.pl](http://www.Ecolab.pl) znajdują się preparaty o nazwach Olympus Endo Dis, Det i Act firmy Olympus Polska Sp. z o.o., która była jedynym oferentem w postępowaniu. Wartości udzielonego zamówienia wyniosła 49.323 zł netto.

3. Stwierdzono przypadki naruszenia art. 17 ust. 2 *pzp* stanowiącego, że osoby wykonujące czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia składają, pod rygorem odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, pisemne oświadczenie o braku lub istnieniu m.in. powiązań prawnych lub faktycznych z wykonawcami, co może budzić uzasadnione wątpliwości do bezstronności tych osób. Np. [...], zastępca dyrektora ds. eksploatacyjno-technicznych złożył oświadczenie o braku istnienia wymienionych okoliczności, mimo że przed wszczęciem postępowania (OS/ZP/13/07) otrzymał projekt umowy oraz prowadził korespondencję z przyszłym wykonawcą zamówienia.

W 2 postępowaniach (OS/ZP/31 i 44/08) Dyrektor Szpitala w ogóle nie złożył oświadczenia. W 13 postępowaniach (OS/ZP/04/06; OS/ZP/13, 30, 37, 38, 60, 98, 114/07 i OS/ZP/31, 44, 78, 90, 101/08) oświadczenia nie złożył sekretarz komisji, który co prawda nie miał prawa głosu, lecz był odpowiedzialny za sprawdzenie ofert pod względem formalno-prawnym. Tak określony zakres obowiązków sekretarza komisji naruszał postanowienia art. 20 ust. 1 *pzp*, skoro bowiem sekretarz oceniał oferty, miał obowiązek złożyć oświadczenie, o którym mowa w art. 17 ust. 2 *pzp*.

4. Żadne z badanych 36 postępowań o udzielenie zamówienia nie zawierało pisemnego potwierdzenia daty i godziny wpływu ofert, kopert w których miały zostać (wg SIWZ) złożone oferty, a także protokołu z otwarcia ofert, ze wskazaniem kto był obecny przy tej czynności. Powyższe zaniechania uniemożliwiły sprawdzenie, czy Szpital przestrzegał dyspozycję art. 84 ust. 2 *pzp*, który stanowił, że ofertę złożoną po terminie zwraca się bez otwierania po upływie terminu przewidzianego na wniesienie protestu i wymogów SIWZ. Osobą odpowiedzialną za realizację procedury zamówień publicznych była [...] ⁷, kierownik Sekcji Zamówień Publicznych.

⁵ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip) w zw. z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji - Dz.U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm. (zwanej dalej: uoznik). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie *Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1 PAM w Szczecinie*.

⁶ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip w zw. z art. 11 ust. 4 uoznik. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie *Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1 PAM w Szczecinie*.

⁷ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

5. Szpital nie przestrzegał zasady określonej w art. 35 ust. 3 pkt 3 *ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych*⁸, który stanowił, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Kontrola wykonania umów zawartych w wyniku przeprowadzenia 207 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego (podzielonych na 723 pakiety), obejmujących dostawę wyrobów i sprzętu medycznego, środków medycznych, narzędzi chirurgicznych oraz obsługi sprzętu medycznego o wartości zawartych umów 63.254.179,25 zł brutto wykazała, że w 131 pakietach (18,1%) z 65 postępowań przekroczono zapłacone wykonawcom wynagrodzenie ponad wartość określoną w umowie o 4.422.693,75 zł brutto. Ponadto w 92 pakietach (12,7%) z 43 postępowań zapłacono, po terminie określonym w umowie, wynagrodzenie za realizację zamówienia o łącznej wartości 771.045,34 zł brutto. NIK nie podziela prezentowanego w toku kontroli stanowiska Szpitala, iż za terminową realizację zamówienia można przyjąć datę złożenia przez Szpital zamówienia, a nie jego realizację przez wykonawcę.

W przypadku postępowań na zakup leków stwierdzono, że wg sporządzonej na potrzeby kontroli bazy danych, Szpital w latach 2006 - 2008 zawarł umowy na dostawę leków o wartości 75.006.465 zł brutto, a zakupił ich więcej i dostawcom zapłacił wynagrodzenie o 2.503.363 zł wyższe, niż określono w umowach. Wprowadzenie do umów, zawartych w wyniku przeprowadzenia 6 postępowań o wykonanie zamówienia publicznego, klauzuli dopuszczających zmianę ilości przedmiotu zamówienia o +20%, było niezgodne z przepisem art. 140 ust. 1 i 2 *pzp*.

Osobą odpowiedzialną za realizację zamówień publicznych na wyroby i sprzęt medyczny był [...] ⁹, zastępca dyrektora ds. technicznych, za powstanie przekroczeń realizacji umów - [...] ¹⁰, kierownik Działu Zaopatrzenia, natomiast za przygotowanie i nadzór nad realizacją postępowań na dostawę leków - [...] ¹¹, kierownik Apteki Szpitalnej.

6. Przychody Szpitala z tytułu darowizn wykazane w sprawozdaniach finansowych wynosiły w 2006 r. - 389.076,38 zł, tj. 55,7% pozostałych przychodów operacyjnych, a w latach 2007 - 2008 odpowiednio 1.040.820,32 zł (22,3%) i 512.237,80 zł (41,0%).

Szpital nie dokonał pełnego opisu zasad ujmowania w księgach rachunkowych otrzymanych darowizn pieniężnych i rzeczowych oraz wydzierżawionego, wynajętego i użyczonego sprzętu medycznego, co stanowi naruszenie postanowień art. 10 ust. 1 pkt 3a *ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*¹². Do zakładowego planu kont wprowadzone zostały konta

⁸ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm., dalej *ustawa o finansach*.

⁹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹⁰ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹¹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹² Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

rozrachunkowe 200-97 (otrzymane środki z tytułu darowizn pieniężnych) i 200-98 (otrzymane środki z tytułu darowizn rzeczowych), jednak bez opisanie w polityce rachunkowości zasad księgowania operacji gospodarczych na tych kontach. Stwierdzono, że Szpital niewłaściwie ujmował w księgach ww. operacje gospodarcze. I tak np.:

- a) suma zapisów operacji gospodarczych z tytułu darowizn pieniężnych na koncie 200-97 nie odpowiadała wartości otrzymanych darowizn w 2006 r. i była niższa o 36.000 zł, a w 2007 r. wyższa o 3.668,70 zł. W 2008 r. zapisy te były zgodne;
- b) suma operacji gospodarczych z tytułu darowizn rzeczowych na koncie 200-98 była niższa od wartości otrzymanych darowizn w 2006 r. o 601.010,64 zł, w 2007 r. o 694.559,97 zł, a w 2008 r. o 907.107,04 zł. Mimo wyjaśnień Pani Dyrektor, że na koncie tym nie księgowano darowizn które zwiększały fundusz, suma zapisów kont rozrachunkowych 200-97 oraz 200-98 i tak nie była zgodna z sumą na kontach pozostałych przychodów operacyjnych, tj. 760-03 (dary i darowizny - środki pieniężne), 760-04 (nieodpłatnie otrzymane materiały wyroby i usługi) i 761 (wpłaty i darowizny). Suma ta w 2006 r. była wyższa o 125.996,83 zł, w 2007 r. o 79.050,59 zł, a w 2008 r. o 83.651,71 zł;
- c) Szpital nie ewidencjonował na koncie 090 wydierżawionych, użyczonych i wynajmowanych urządzeń i sprzętów medycznych, co było niezgodne z zakładowym planem kont. W zamian prowadził ewidencję pozabilansową ilościowo-wartościową o nazwie księga inwentarzowa, lecz wydierżawione, użyczone i wynajęte urządzenia zaewidencjonował w przypadku 12 na 21 zawartych umów dzierżawy (tj. w 57,1%), w tym 6 z 12 ww. urządzeń zaksięgowano w trakcie nin. kontroli (17.02.2009 r.). NIK negatywnie ocenia 10 na 12 zawartych przez Dyrektora Szpitala umów dzierżawy, w których nie określono wartości jednostkowej wydierżawionych i użyczonych urządzeń medycznych. Uniemożliwiło to ustalenie, czy umowy te były opłacalne dla Szpitala, tj. czy koszty dzierżawy nie przekraczały wartości tych urządzeń. NIK negatywnie ocenia nieokreślenie wartości jednostkowej wydierżawionych urządzeń w 4 na 9 przejętych umów dzierżawy od SPZZOZ w Policach. Dyrektor Szpitala nie zawarł aneksów określających wartość szacunkową dzierżawionych urządzeń medycznych, mimo że dzierżawa wygasła po upływie od 4 do 9 miesięcy od ich przejęcia od SPZZOZ w Policach (umowy z 22.07.2004 r., 8.02.1996 r., z 25.08.2004 r. i 31.07.2006 r.).

Ponadto Szpital nie podjął udokumentowanych działań mających na celu powiadomienie Rady Społecznej o faktycznej wysokości otrzymanych darowizn, kwalifikowanych jako pozostałe przychody operacyjne. W raportach uzupełniających do opinii niezależnego biegłego rewidenta dot. rocznego sprawozdania finansowego Szpitala za lata 2006 i 2007, przedkładanych wraz ze sprawozdaniami finansowymi Radzie Społecznej, niezgodnie ze stanem faktycznym wykazana

została wartość otrzymanych przez Szpital darowizn, zakwalifikowanych do pozostałych przychodów operacyjnych. W 2006 r. była ona niższa o 116.716,60 zł, a w 2007 r. o 49.855,87 zł. Za 2008 r. biegli rewidenci w raporcie nie określili wartości otrzymanych darowizn.

7. Szpital prowadził gospodarkę finansową z naruszeniem art. 35 ust. 1 ustawy o *finansach*, który stanowił, że wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokości ustalonych w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych oraz art. 53 ust. 8 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej¹³ wskazującym, iż podstawą gospodarki samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej jest plan finansowy ustalany przez kierownika zakładu.

W okresie objętym kontrolą planowane koszty w poszczególnych pozycjach planu finansowego Szpitala przekroczone zostały o łączną kwotę 23.242.937,55 zł (w 2006 r. o 2.366.192,29 zł, w 2007 r. o 12.807.034,00 zł i w 2008 r. o 8.069.711,26 zł). Z kolei niewykonanie poszczególnych pozycji planu kosztów wyniosło łącznie 12.519.070,57 zł (w 2006 r. - 4.475.402,08 zł, 2007 r. - 2.591.035,56 zł i 2008 r. - 5.452.632,93 zł). Szpital dokonał wydatków na zakupy inwestycyjne przed ujęciem ich w planie inwestycyjnym na 2008 r. w łącznej kwocie 793.962 zł, a w latach 2006 - 2008 wydał na zakupy inwestycyjne o 3.044.204 zł więcej, niż określono w planach wydatków na ten cel.

Rada Społeczna została pozbawiona możliwości wyrażenia opinii w sprawie planu finansowego w 2007 r. (plan kosztów przyjęty uchwałą Rady Społecznej nr 2/2007 z 23.04.2007 r.), który przewidywał koszty w wysokości 129.965.000 zł, gdy wykonanie wyniosło 140.215.999 zł. Pani Dyrektor nie złożyła wniosku o wyrażenie opinii przez Radę w sprawie zmiany planu 2007 r. Podobnie było w 2008 r., kiedy mimo wykonania planu kosztów wyższego o 2.617.078 zł niż określono w planie finansowym (po zmianach), Pani Dyrektor nie wystąpiła z ponownym wnioskiem o opinię ws. zmiany planu.

8. W Szpitalu nie zostały ustalone (w formie pisemnej) procedury kontroli finansowej, co stanowiło naruszenie postanowień art. 47 ust. 2 i 3 ustawy o *finansach*. Przyjęte w Szpitalu m.in. procedury zakupów towarów i usług w ramach systemu zarządzania jakością, ze względu na bardzo ogólne sformułowania, nie wyczerpywały swoją treścią postanowień ww. przepisów.

9. Szpital zawierał z producentami leków lub ich przedstawicielami umowy na prowadzenie badań klinicznych, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. *Prawo farmaceutyczne*¹⁴. W latach 2006-2008 Szpital miał zawartych 105 takich umów (83 zawarte w tym okresie i 22 podpisane w latach poprzednich) oraz 9 umów na badania usługowe, związane z realizacją badań klinicznych. Zawarcie umów nie zostało poprzedzone sporządzeniem przez Szpital kalkulacji, zawierających m.in. wyszczególnienie procedur zgodnie z protokołem badania

¹³ Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm., dalej *ustawa o zoz*.

¹⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 ze zm., dalej *ustawa Prawo farmaceutyczne*.

klinicznego, czasem pracy lekarzy i pielęgniarek oraz kosztów materiałów do badań i archiwizacji.

Ustalenia kontroli wskazują, że Szpital nie sprawował należytego nadzoru nad realizacją badań klinicznych. I tak:

- a) przekazany w toku kontroli przez Dyrektora Szpitala wykaz umów badań klinicznych zawartych po 1.01.2006 r., wyszczególniał 90 umów podczas gdy podpisane zostały 83 umowy. Powstała różnica wynikała m.in. z dwukrotnego ujęcia tych samych umów;
- b) brak ww. danych uniemożliwiał wystawianie przez Szpital faktur z tytułu należnego w danym okresie wynagrodzenia, gdyż zostało ono określone jako stawka za jednego pacjenta pomnożona przez liczbę pacjentów objętych badaniem. Łączna wartość wystawionych faktur w latach 2006 - 2008 wyniosła 1.210.199,65 zł, z czego do końca 2008 r. Szpital otrzymał 1.137.980,85 zł (94,03%).

Dopiero w toku kontroli Pani Dyrektor wydała zarządzenie nr 3/2009 z 30.01.2009 r. w sprawie ustalenia procedury zawierania umów na badanie kliniczne, które m.in. obligowały badaczy do przekazywania dyrekcji Szpitala informacji w powyższym zakresie (m.in. o rozpoczęciu i zakończeniu badań oraz liczbie pacjentów objętych poszczególnymi badaniami);

- c) w Szpitalu prowadzono 27 badań klinicznych oraz 3 dot. analizy poziomu hormonu kortyzolu, na które umowy ze sponsorami zawarła PAM w Szczecinie. Za realizację 21 badań klinicznych (m.in. za badania wykonane w Klinice Neurologii pod kierownictwem głównego badacza [...])¹⁵ o nr nr E02M0601/ NO1127/NO1058 i NO1125 RPCE03D0801) i 3 badania poziomu kortyzolu Szpital nie otrzymał wynagrodzenia;
- d) Szpital nie prowadził ewidencji próbek produktów leczniczych do badań klinicznych i ewidencji próbek reklamowych produktów leczniczych, mimo że był do tego zobowiązany przepisami art. 54 ust. 4 oraz art. 86 ust. 4 pkt 1 ustawy *Prawo farmaceutyczne*. Nie stanowiło realizacji tego obowiązku przechowywanie w aptece szpitalnej pojedynczych dokumentów dotyczących 24 produktów leczniczych do badań klinicznych oraz dokumentów dotyczących 6 produktów leczniczych przekazanych 15 lekarzom Szpitala, jako próbki reklamowe. Według stanu na 1.12.2008 r. (rozpoczęcia kontroli NIK), w aptece szpitalnej nie było żadnego produktu leczniczego przeznaczonego do badań klinicznych realizowanych na terenie Szpitala oraz otrzymanego jako reklama produktu leczniczego, tj. próbek bezpłatnych;

¹⁵ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

e) W 97 na 103 badane dokumentacje dotyczące umów, Szpital nie posiadał protokołów badania klinicznego, a w 38 na 114 dokumentacji nie było protokołów uzgodnień pomiędzy głównym badaczem a Dyrektorem Szpitala - mimo wymogu określonego w § 2 zarządzenia Dyrektora Szpitala Nr 26/2005 z dnia 25.10.2005 r. w sprawie trybu zawierania umów na badania kliniczne.

Przeprowadzona w toku kontroli NIK przez ZOW NFZ kontrola wykazała, że w 16 na 17 prowadzonych badań klinicznych (jedno nie było realizowane) 114 na 137 pacjentów objętych ww. badaniami było wykazanych w sprawozdawczości do ZOW NFZ, w czasie gdy trwało badanie lub po podpisaniu umów na realizację badania. Niepełne dane przekazane przez badaczy uniemożliwiały określenie czasu trwania badania i nie pozwalały stwierdzić ew. równoczesnego trwania badania klinicznego oraz realizacji świadczeń dla poszczególnych pacjentów na koszt NFZ;

f) sporządzone w toku kontroli kalkulacje kosztów 85 badań na 114 zawartych umów wykazały, że w 3 przypadkach koszty Szpitala związane z realizacją badań w przeliczeniu na 1 pacjenta były wyższe (łącznie o 1.990,78 zł), niż przychody osiągane z tytułu ich wykonania.

10. NIK negatywnie ocenia uznanie przez Dyrektora Szpitala w latach 2006 - 2008 nieobecności 96 pracowników (łącznie 263 dni) w związku z ich udziałem w zagranicznych szkoleniach, seminariach i spotkaniach dotyczących badań klinicznych, jako nieobecności usprawiedliwionej i płatnej. Stanowiło to naruszenie zarządzenia Nr 14/2004 Dyrektora Szpitala z dnia 22.11.2004 r. w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników oraz obowiązujących w badanym okresie regulaminów pracy (z 14.02.2005 r. i 14.12.2007 r.), które nie przewidywały uznawania przez Dyrektora Szpitala ww. nieobecności jako usprawiedliwionej i płatnej. Dyrektor Szpitala mógł udzielać urlopów szkoleniowych, z których w latach 2006 - 2008 żaden pracownik nie skorzystał.

NIK uznaje za niegospodarne wydatkowanie 14.813,24 zł z tytułu udzielenia przez Dyrektora Szpitala 22 pracownikom „płatnej usprawiedliwionej nieobecności” w związku z udziałem w spotkaniach dotyczących badań klinicznych, skoro badacze i współbadacze realizowali badania kliniczne na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze sponsorem, w wyniku której otrzymują wynagrodzenie za realizację umowy. Z „usprawiedliwionych płatnych nieobecności” umożliwiających udział w ww. spotkaniach korzystali m.in. Kierownik Kliniki Neurologii [...] ¹⁶; kierownik Kliniki Reumatologii i Chorób Wewnętrznych [...] ¹⁷ oraz kierownik Kliniki Ortopedii

¹⁶ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

¹⁷ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

i Traumatologii. Stwierdzono, że 19 spośród 96 pracowników, którym udzielono „płatnej usprawiedliwionej nieobecności” korzystało z niej kilkakrotnie, tj. od 2 do 5 razy w wyjazdach organizowanych przez tę samą firmę na kongresy, zjazdy i spotkania badaczy (m.in. przez: [...])¹⁸). Podmioty te w latach 2006-2008 występowały w bieżącej działalności Szpitala jako producenci leków i materiałów kupowanych przez Szpital oraz jako dostawcy ww. towarów i sponsorzy badań klinicznych.

Szpital nie ponosił kosztów tych wyjazdów i nie dysponował dokumentacją dotyczącą zakresu i sposobu finansowania udziału ww. pracowników w zagranicznych konferencjach i sympozjach. Ustalono, że koszty były pokrywane m.in. przez: podmioty zewnętrzne (m.in.: producentów leków i materiałów, dostawców ww. towarów i sponsorów badań klinicznych) oraz PAM w Szczecinie - z wpłat na subkonta klinik od firm, osób fizycznych i samych pracowników.

11. Opisane nieprawidłowości i zaniedbania sprzyjają występowaniu w działalności Szpitala obszarów zagrożonych korupcją. Należy do nich m.in.: brak procedur ustalania wartości zamówień i określania przedmiotu zamówienia, dokonywanie tych czynności jednoosobowo, brak możliwości sprawdzenia (po zrealizowaniu umów) powodów wszczęcia postępowań i kryteriów, na podstawie których określano przedmiot zamówienia i dokonywano podziału zamówień na części (pakiety); brak procedur określających zasady dokumentowania czynności związanych z szacowaniem wartości i określaniem przedmiotu zamówienia; niewłaściwe przechowywanie dokumentacji postępowań o udzielenie zamówień publicznych (dla żadnego z badanych postępowań nie sporządzono spisu akt, strony akt nie miały naniesionych numerów kolejnych od pierwszej do ostatniej karty akt postępowania). Powstaniu tych zagrożeń sprzyjał nieadekwatny do wielkości planów finansowych i zakresu prowadzonej działalności przez Szpital wymiar czasu pracy audytora wewnętrznego, który od stycznia 2007 r. był zatrudniony na 1/8 etatu, jak również nieopracowanie, wymaganych art. 47 ust. 2 i 3 *ustawy o finansach*, procedur kontroli finansowej. Ponadto do listopada 2008 r. komórki organizacyjne Szpitala nie miały przypisanych obowiązków, a podział kompetencji pomiędzy poszczególnych pracowników nie został jasno rozgraniczony.

12. NIK negatywnie ocenia nierealizowanie przez Dyrektora Szpitala wniosków pokontrolnych zawartych w wystąpieniu NIK z dnia 27.11.2008 r.¹⁹ dotyczących ewidencjonowania kosztów wykonania procedur medycznych, w tym badania cytologicznego, mammografii i kolonoskopii, tj. obowiązku określonego w § 5 ust. 5 *rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie*

¹⁸ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodip w zw. z art. 11 ust. 4 uoznik. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie *Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1 PAM w Szczecinie*.

¹⁹ znak LSZ-41083-3/08

*szczególnych zasad rachunku kosztów w publicznych zakładach opieki zdrowotnej*²⁰ oraz prowadzenia ilościowego zestawienia zasobów zużywanych podczas typowego wykonania badania cytologicznego - wg wzoru określonego w § 5 ust. 2 *rozporządzenia*.

Szpital nadal nie ewidencjonował w ośrodkach kosztów działalności podstawowej (tj. klinikach i oddziałach) jednostkowego kosztu pacjenta z przypisanymi na jego rzecz lekami, procedurami medycznymi i osobodniami opieki oraz narzutami kosztów zarządu, prowadzenia ewidencji wykonania procedur medycznych w ośrodkach działalności pomocniczej według kosztów bezpośrednich (m.in. ilościowego zużycia i bieżących cen materiałów) oraz kosztów pośrednich - mimo obowiązków określonych § 1 ust. 3 pkt 1, § 5 ust. 5 i § 6 *rozporządzenia*. W świetle § 5 ust. 5 *rozporządzenia*, wymogu prowadzenia ww. ewidencji nie spełniało prowadzenie przez Szpital ewidencji wykonania procedur medycznych w Zakładzie Medycyny Nuklearnej (ZMN) i Zakładzie Radiologii i Diagnostyki Interwencyjnej (ZRTG) wg liczby i ceny badań zrealizowanych przez te zakłady dla innych komórek organizacyjnych Szpitala i podmiotów zewnętrznych (ustalonej w cenniku usług medycznych Szpitala).

Szpital nie sporządzał też ilościowego zestawienia zasobów używanych podczas typowego wykonania badań w ośrodkach działalności pomocniczej: ZMN i ZRTG według wzoru określonego § 5 ust. 2 *rozporządzenia*. Wymogu tego przepisu nie spełniało sporządzanie przez Szpital ww. zestawienia dla badań wykonywanych w ZRTG wg następujących kryteriów: kosztów zużycia materiałów, średniego kosztu konserwacji i amortyzacji, narzutu pozostałych kosztów oraz średniego kosztu wynagrodzenia. Stanowiły one dla Szpitala kalkulację jednostkowego kosztu wykonania badań i były podstawą do określenia ceny badań wykonywanych przez ZRTG w cenniku usług medycznych Szpitala, opracowanego na poszczególne lata 2006 - 2008.

W świetle ustaleń kontroli, istotny wpływ na powstanie stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień miał brak należytego nadzoru i kontroli nad gospodarką finansową Szpitala przez [...] ²¹, zastępcę dyrektora ds. ekonomiczno-finansowych głównego księgowego oraz nad realizacją umów na wykonywanie zamówień publicznych przez [...] ²², zastępcę dyrektora ds. technicznych, nad pracą których brak było właściwego nadzoru ze strony Pani Dyrektor. Do tego przyczyniło się również nieuwzględnienie przez kierownictwo Szpitala ustaleń audytu wewnętrznego przeprowadzonego w 2006 r. w zakresie gospodarki

²⁰ Dz. U. Nr 164, poz. 1194, dalej *rozporządzenie*.

²¹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

²² Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej- Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm. (zwanej dalej: uodip). Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie osoby fizycznej.

lekami oraz udzielania zamówień publicznych, wskazującego na występowanie podobnych do opisanych wyżej nieprawidłowości.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

1. *Opracowanie procedur kontroli finansowej, w tym uwzględniających przestrzeganie wszystkich przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.*
2. *Prowadzenie gospodarki finansowej w oparciu o uaktualniane plany finansowe.*
3. *Prowadzenie ewidencji próbek produktów leczniczych do badań klinicznych i ewidencji próbek reklamowych produktów leczniczych.*
4. *Ewidencjonowanie w ośrodkach kosztów działalności podstawowej jednostkowego kosztu pacjenta z przypisanymi na jego rzecz lekami, procedurami medycznymi i osobodniami opieki oraz narzutami kosztów zarządu.*
5. *Określenie w polityce rachunkowości zasad klasyfikacji na kontach rozrachunkowych zdarzeń z tytułu darowizn.*
6. *Ewidencjonowanie wydzierżawionych, wynajętych i użyczonych środków trwałych na koncie 090 „Obce środki trwałe”.*
7. *Podjęcie działań wykluczających możliwość finansowania komercyjnych badań klinicznych ze środków NFZ.*
8. *Zaprzestanie praktyki udzielania pracownikom płatnych usprawiedliwionych nieobecności związanych z udziałem w zagranicznych szkoleniach, seminariach i spotkaniach dotyczących badań klinicznych.*
9. *Usprawiedliwianie nieobecności pracowników na zasadach określonych w regulaminie pracy.*
10. *Prowadzenie ilościowego zestawienia zasobów zużywanych podczas typowego wykonania procedur medycznych w ośrodkach działalności pomocniczej, w tym w Zakładzie Medycyny Nuklearnej i Zakładzie Radiologii i Diagnostyki Interwencyjnej.*
11. *Prowadzenie ewidencji kosztów wykonania procedur medycznych w ośrodkach działalności pomocniczej, w tym w Zakładzie Medycyny Nuklearnej i Zakładzie Radiologii i Diagnostyki Interwencyjnej według kosztów bezpośrednich (m.in. ilościowego zużycia oraz bieżących cen materiałów) kosztów pośrednich oraz ewidencji wykonania badań klinicznych realizowanych w ośrodkach działalności pomocniczej.*

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pani Dyrektor - w terminie miesięcznym od daty otrzymania niniejszego wystąpienia - informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o podjętych działaniach na rzecz ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.